

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΜΑΪΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

Διδαγμένο κείμενο:

Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια Β1, 1-4, 1103a14-b2

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖη. Οὕτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους. Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν). τὰς δ' ἀρετάς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μαθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρίσται· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σῶφρονα σῶφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Με βάση το αρχαίο κείμενο να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως **Σωστές** ή **Λανθασμένες** και να γράψετε τη φράση του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

- i. Η διανοητική αρετή είναι αποτέλεσμα κυρίως της διδασκαλίας.
- ii. Ο Αριστοτέλης συσχετίζει γλωσσικά τη λέξη ἔθος με τη λέξη ἠθική.
- iii. Η ηθική ολοκλήρωση του ανθρώπου επιτυγχάνεται μέσω της διαδικασίας του ἔθους.
- iv. Για να δούμε με τα μάτια μας, η φύση μας εξασφαλίζει πρώτα την αντίστοιχη δυνατότητα.
- v. Ο τρόπος απόκτησης μιας τέχνης είναι τελείως διαφορετικός από τον τρόπο απόκτησης της αρετής.

Μονάδες 10

B1. Ποια είναι τα δύο είδη των αρετών που διακρίνει ο Αριστοτέλης; Αφού τις κατονομάσετε, να αναφέρετε πώς μπορούν να γίνουν κτήμα του ανθρώπου αλλά και τη σχέση που έχουν με τη ψυχή του ανθρώπου.

Μονάδες 10

B2. «Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ... ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι». Αφού εξηγήσετε τη λειτουργία της λέξης «ἔτι» να διατυπώσετε το επιχείρημα που αναπτύσσεται και να αναφέρετε τη συλλογιστική πορεία που ακολουθείται.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες.

- i. Ο Αριστοτέλης ασκούσε αλύπητη κριτική στους συναδέλφους του στην Ακαδημία και κυρίως στους Ηρακλείδη, Σπεύσιππο και Ξενοκράτη.
- ii. Για την αγωγή του Αλεξάνδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα έργα του δασκάλου του Πλάτωνα.
- iii. Ο φιλόσοφος άφησε την τελευταία του πνοή στη Χαλκίδα.
- iv. Η ηθική φιλοσοφία είναι μέρος της πολιτικής φιλοσοφίας.
- v. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις αντιστοιχεί με τη δική μας λέξη πολίτευμα.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε τις αρχαίες ελληνικές λέξεις της στήλης Α' με τις ετυμολογικά συγγενείς της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. μαθόντας	α. δύσχρηστος
2. ῥιπτῶν	β. παλινδρόμηση
3. ἐλάβομεν	γ. τέχνασμα
4.διανοητικῆς	δ. κοίνοπραξία
5. οἰκοδομοῦντες	ε. ευνοϊκός
6. ἀκοῦσαι	στ. επίρριψη
7. ἀνάπαλιν	ζ. μαθηματικός
8. ἐχρησάμεθα	η. ξακουστός
9. τεχνῶν	θ. λήμμα
10. πράττοντες	ι. πολεοδομία

Μονάδες 10

B5. Αφού μελετήσετε το παρακάτω κείμενο και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο αναφοράς να συγκρίνετε την αριστοτελική αντίληψη περί αρετής με όσα αναφέρει ο Ξενοφών.

Γνωρίζω βέβαια πως είναι δύσκολο πράγμα να γράφει κανείς επαινετικό λόγο, που να ανταποκρίνεται στην αξία της αρετής και της δόξας του Αγησιλάου, ωστόσο πρέπει να το επιχειρήσω. Γιατί δεν θα ήταν δίκαιο ένας άνθρωπος, αν υπήρξε τέλειος, να μην αξιωθεί γι' αυτό τον λόγο έστω και κατώτερους επαίνους. Σχετικά λοιπόν με την ευγενική του καταγωγή τι πιο σημαντικό και όμορφο θα μπορούσε να πει κανείς από το ότι ακόμα και σήμερα θυμούνται αναφέροντας ονομαστικά τους προγόνους του με ποια σειρά κατάγεται από τη γενιά του Ηρακλή, όταν μάλιστα αυτοί δεν ήταν απλοί πολίτες, αλλά βασιλιάδες απόγονοι βασιλιάδων; Δεν μπορεί όμως να τους κατηγορήσει κανείς ούτε και γι' αυτό, ότι δηλαδή είναι μεν βασιλιάδες, αλλά δεν έχουν σημαντική πόλη.

Αλλά όπως η γενιά τους είναι η πιο τιμημένη στην πατρίδα τους, έτσι και η πόλη τους είναι η πιο ένδοξη στην Ελλάδα.

Ξενοφών, Ἀγησίλαος 1. 1-3

Αδίδακτο κείμενο:

Ξενοφώντος, Ἑλληνικά Δ', 2 1-4

Ο Ἀγησίλαος ενώ βρίσκεται στην πεδιάδα της Θήβας και συγκεντρώνει στρατιωτικές δυνάμεις, για να εκστρατεύσει στην Ασία, παίρνει εντολή από τον απεσταλμένο της Σπάρτης Επικυδίδα να σπεύσει σε βοήθεια της πατρίδας του που βρίσκεται σε κίνδυνο.

οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ σαφῶς ἦσθοντο τὰ τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθὺς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τὰ τε ἄλλα διηγεῖτο ὡς ἔχοι καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν, ἐνθυμούμενος καὶ οἷων τιμῶν καὶ οἷων ἐλπίδων ἀπεστερεῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν ὅτι ἀναγκαῖον εἶη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε, ἔφη, ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων ὧν ὑμεῖς δεῖσθε. ἀκούσαντες ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησίλαου τῇ Λακεδαιμονί· εἰ δὲ καλῶς τάκεῖ γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἦκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφραστεί το απόσπασμα: «ἐὰν μέντοι ... ὡς ἀκολουθήσοντες».

Μονάδες 10

Γ2. Για ποιον λόγο οι Λακεδαιμόνιοι ανακάλεσαν τον Αγησίλαο στην Σπάρτη και πώς εκείνος αντέδρασε στην εντολή της πόλης; («οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ... ὥς ἀκολουθήσοντες»).

Μονάδες 10

Γ3. Να τοποθετηθούν οι κατάλληλοι τύποι;
συνεστηκνίας: γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα
ἀφίκετο: β' ενικό προστακτικής του ίδιου χρόνου
τάχιστα: συγκριτικός βαθμός του επιρρήματος
τῇ πατρίδι: ίδια πτώση του άλλου αριθμού
βοηθεῖν: γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα
ἑαυτούς: γενική ενικού της αντωνυμίας στο α' πρόσωπο του ίδιου γένους
τῆς πόλεως: δοτική ενικού
καλῶς: επίρρημα υπερθετικού βαθμού
ἐπίστασθε: γ' πληθυντικό στην ίδια έγκλιση και χρόνο
ἐψηφίσαντο: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου.

Μονάδες 10

Γ4. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις: ἔληλυθότα, στρατεύειν, τῇ πατρίδι, ὑπὸ τῆς πόλεως, ἐκεῖνα.

Μονάδες 5

β) ὥς ἀκολουθήσοντες: Να αναγνωριστεί η μετοχή και να αναλυθεί στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

Μονάδες 3

γ) Πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαιμόνι: Να μεταφέρετε από τον πλάγιο λόγο στον ευθύ την υπογραμμισμένη φράση του κειμένου.

Μονάδες 2

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ